

**ACCESUL PERSOANELOR LA APĂ POTABILĂ –
O CONDIȚIE PRIMORDIALĂ A DREPTULUI LA VIAȚĂ ȘI LA UN
MEDIU SĂNĂTOS**

**ACCESS OF PERSONS IN THE MOSTABLE WATER –
A PRIMORDIAL CONDITION OF THE RIGHT TO LIFE AND A
HEALTHY ENVIRONMENT**

Valeriu SÂRBU,

ORCID ID: 0009-0005-8470-4738

Școala Doctorală Științe Umanistice, USM

CZU: 347.121.1:351.778.31

<https://doi.org/10.5281/zenodo.8359515>

Abstract. *Secolul XX a condiționat apariția unor noi drepturi fundamentate ale omului care au fost determinate de progresul științific și jurisprudența contemporană. Astfel unul din drepturile fundamentale ca element indispensabil al vieții și demnității umane, este asigurarea și garantarea accesului persoanelor la apă potabilă calitativă, o condiție primordială a dreptului la viață și la un mediu sănătos. Pentru realizarea plenară a acestui drept și pentru stabilirea în mod clar a sarcinilor statului privind satisfacerea condițiilor minime pentru accesul populației la resursele de apă potabilă de calitate, este necesar de amintit, întâi de toate, că acest drept nu este definit și consacrat explicit în legislație. Or, mediul poluant, deficitul apei dulci, calitatea neconformă a apei potabile, utilizarea necontrolată a poluanților reprezintă factori de risc și un imperativ al zilei societății moderne. Prezentul articol evidențiază, faptul că asigurarea drepturilor sociale, la viață și la mediu, sunt cele mai sensibile din punct de vedere politic, iar elaborarea normativă efectivă necesită implicare în vederea ajustării alocărilor și distribuirea resurselor naturale, ceea ce va contribui esențial la consolidarea obligațiilor statului privind protejarea mediului, la asigurarea unei protecții eficiente a drepturilor subiective legate de apă și la crearea unei temeinice baze legale pentru sancționarea prin justiție a daunelor aduse resurselor naturale.*

Cuvinte cheie. *Constituția, Republica Moldova, apa potabilă, viață, sănătate, legislația, garantarea, drepturile omului, acces, mediul sănătos.*

Abstract. *The twentieth century has conditioned the emergence of new fundamental human rights that are determined by scientific progress and contemporary jurisprudence. Thus, one of the fundamental rights as an indispensable element of life and human dignity is to ensure and guarantee people's access to quality drinking water, which is a primary condition of the right to life and a healthy environment. For a full realization of this right and for clearly establishing the state's attributions in meeting the minimum conditions for population's access to quality drinking water resources, it is necessary to remind, first of all, that this right is not explicitly defined and enshrined in law. However, the polluting environment, the fresh water deficit, the non-compliant quality of drinking water, the uncontrolled use of pollutants are all risk factors, and imperatively require solutions. This article highlights the fact that ensuring social life and environmental rights is mostly sensitive politically. Effective regulatory development requires involvement in adjusting allocations and distributing natural resources, which will make a key contribution to strengthening the state's environmental protection obligations, will ensure effective protection of subjective water rights and will create a solid legal basis for the sanctioning of damage to natural resources through justice.*

Keywords. *Constitution, Republic of Moldova, drinking water, life, health, legislation, guarantee, human rights, access, healthy environment.*

Evoluția necesităților umane a secolului XX au condiționat apariția unor noi drepturi fundamentate ale omului care au fost determinate de progresul științific și jurisprudența contemporană. În acest context, un exemplu de drept fundamental al omului, ca element indispensabil al vieții și demnității umane, poate servi asigurarea și garantarea accesului persoanelor la apă potabilă - o condiție primordială a dreptului la viață și la un mediu sănătos. Pentru realizarea plenară a acestui drept și pentru stabilirea în mod clar a sarcinilor statului privind satisfacerea condițiilor minime pentru accesul populației la resursele de apă potabilă de calitate, este necesar de amintit, întâi de toate, că acest drept este definit și consacrat explicit în legislație.

Astfel, dreptul accesului la apă potabilă poate fi considerat ca fiind un drept care evidențiază trei aspecte importante, dar, totodată fiind și obligații distincte, interconectate, prin care statul urmează să asigure persoanelor:

1. accesul fizic și liber la apă;
2. accesul la apă potabilă, fără ca oamenii să fi nevoiți să renunțe la satisfacerea altor nevoi de bază;
3. protecția acestui drept împotriva încălcărilor nejustificate, în cazul în care apa este furnizată, adică dreptul este garantat [1].

Deși, societatea modernă a suferit multiple modificări esențiale în ultimele două decenii, nu putem neglija evenimentele de importanță primară, pe plan intern și extern, care au constituit catalizatorul principal ce a influențat opiniile privind accesului liber al populației la apa potabilă ca o condiție primordială a dreptului la viața și la mediul sănătos.

În Republica Moldova dreptul la apă potabilă este identificat prin prisma prevederilor art. 37 alin.1) Constituției, care oferă oricărei persoane dreptul la un mediu înconjurător neprimejdios pentru viață și sănătate, din punct de vedere ecologic, precum și la produse alimentare și obiecte de uz casnic inofensive; și prin prisma prevederilor art. 126 alin.2) lit.e) Constituției, prin care se recunoaște principiul accesului egal la resursele materiale ale comunității, și care obligă statul să asigure exploatarea rațională a pământului și a celorlalte resurse naturale, în concordanță cu interesele naționale [2].

Cu toate că legislația Republica Moldova conține multiple mențiuni despre apă (Legea „Privind protecția mediului înconjurător” [3], Legea „Cu privire la apa potabilă” [4], Legea „Apelor” [5], aceste prevederi legale nu precizează că apa potabilă este un drept al omului care are dreptul la apă sigură, potabilă, curată și accesibilă, ci doar reglementează modul de administrare și de gestionare economică a apelor.

Actualmente în Republica Moldova, dreptul la apă potabilă este indirect protejat doar prin prisma unui drept negativ - adică dreptul de a nu avea surse poluate. O astfel de protecție a provenit din articularea unui drept fundamental la un mediu curat și sănătos, ca parte a dreptului la viață garantat de art. 77 alin.1) Constituției, prin care se oferă oricărei persoane dreptul la un mediu înconjurător neprimejdios din punct de vedere ecologic pentru viață și sănătate, precum și la produse alimentare și obiecte de uz casnic inofensive [6].

Conceptul „dreptul la un mediu sănătos” este dezvoltat ca parte integrantă a dreptului la viață, concept articulat pentru prima dată în cauza *Nold vs KG vs Comisia* [7], iar ulterior continuat și extins prin *Tratatul comunitare*, care însă nu prevăd în mod expres dreptul la un mediu sănătos sau la calitatea vieții. În apărarea unor astfel de drepturi fundamentale, Curtea Europeană s-a inspirat frecvent din tradițiile constituționale comune ale statelor membre ale Uniunii, precum și din tratatele internaționale la care acestea au contribuit sau la care sunt parte [8]. Or, *Carta Drepturilor Fundamentale a UE* din 2001, stabilește la art.37 cu referință la protecția mediului că un nivel înalt de protecție a mediului și de îmbunătățire

a calității trebuie să fie integrat în politica UE și să fie garantat potrivit principiului dezvoltării durabile. Aceste prevederi au fost criticate însă de către Parlamentul European, pe motiv că nu acordă indivizilor un drept la un mediu curat [9]. Astfel, în prezent, dreptul la apă potabilă este parte integrantă din dreptul general la un mediu sănătos, în urma unui val de cazuri de poluare a apei, care au fost prezentate Parlamentului de la începutul anilor nouăzeci al secolului XX și până în prezent.

La moment, la nivel global, aproximativ 1,5 milioane de oameni mor anual din cauza apei contaminate, iar altele 2,5 miliarde de persoane nu au condițiile sanitare de bază și igienice minime, iar un om din șase nu are acces la apă potabilă[10].

Deși accesul la apă potabilă este recunoscut a fi un drept al omului, întru realizarea și îndeplinirea acestei obligații, apa potabilă trebuie să fie disponibilă și de bună calitate. La rândul său UE a stabilit standardele pentru calitatea apei, aprovizionarea cu apă potabilă și garantarea mediului sănătos fiind punctul de pornire al asigurării accesului populației la apa potabilă.

Existența problemelor, poluarea apelor, lipsa infrastructurii de furnizare a apei potabile către populație, costurile ridicate ale apei furnizate - creează probleme serioase pentru administrațiile publice, care sunt incapabile să finanțeze asigurarea gratuită a apei potabile de bază tuturor.

Pentru Republica Moldova, considerată drept țară cu deficit de ape dulci, acest subiect a ajuns un imperativ al zilei, dat fiind calitatea neconformă a apei potabile, accesul inechitabil al populației la apă și, necontrolat, la poluanți, factori de risc ce pot fi preveniți și influențați. Deci putem reduce și o altă povară – prezența bolilor asociate apei, atât de origine neinfecțioasă, cât și netransmisibile.

Prin urmare, dreptul la apă potabilă calitativă este un drept fundamental al omului și urmează a fi protejat și asigurat. Realizarea acestui obiectiv va contribui esențial la consolidarea obligațiilor statului privind protejarea resurselor acvatice, la asigurarea unei protecții eficace a drepturilor subiective legate de apă și la crearea unei temeinice baze legale pentru sancționarea prin justiție a daunelor aduse resurselor acvatice.

Astfel, necesitatea asigurării accesului persoanelor la apa potabilă și la mediul sănătos este crucială, mai ales în condițiile în care populația este direct dependentă de resursele naturale. Drepturile sociale și economice, ce includ și dreptul la apă potabilă și la un mediu sănătos, sunt bine cunoscute, și sensibile din punct de vedere politic, or, elaborarea normativă

efectivă necesită implicare în vederea ajustării alocărilor și distribuirea resurselor, uneori la un nivel extrem de sistemic, ca răspuns la direcțiile judiciare.

Resurse bibliografice:

1. VISSER, J., COTTLE, E., METTLER, J. *The Free Basic Water Supply Policy: How Effective is it in Realising the Right?* În: *ESR Review*, Vol 3 (1), July 2002. Disponibil: http://www.communitylawcentre.org.za/ser/esr2002/2002july_water.php.

2. *Constituția Republicii Moldova din 29.07.1994*. În : *Monitorul Oficial al RM*, nr. 78, din 29.03.2016, art. 37; art. 126.

3. *Lege Nr. 1515 din 16-06-1993 Privind protecția mediului înconjurător*, În: *Monitorul Oficial al RM*, nr. 10, din 30-10-1993, art. 283.

4. *Lege Nr. 272 din 10-02-1999 Cu privire la apa potabilă*. În: *Monitorul Oficial al RM*, nr. 39-41, din 22-04-1999, art. 167.

5. *Lege Nr. 272 din 23-12-2011 Apelor*. În: *Monitorul Oficial al RM*, nr. 81, din 26-04-2012, art. 264.

6. *Constituția Republicii Moldova din 29.07.1994*. În: *Monitorul Oficial al RM*, nr. 78, din 29.03.2016, art. 77.

7. NOLD, J., *Kohlen- und Baustoffgroßhandlung v Commission of the European Communities. Case 4-73*. Judgment of the Court of 14 May 1974. *European Court Reports 1974 -00491*. Disponibil: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A61973CJ0004>.

8. Titlul I, articolul F, al *Tratatului privind Uniunea Europeană*. (92/C 191/01) (de la Maastricht). *Official Journal C 191*, 29/07/1992 P. 0001 – 0110, semnat la Roma, 4 noiembrie 1950. Disponibil: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/?uri=CELEX:11992M/TXT>.

9. SUKIN, M., ONG, D.M., WIGHT, R. *Sourcebook on Environmental Law*. Cavendish. Routledge, 2001. p. 851.

10. *Un om din șase nu are acces la apă proaspătă*. Lume. 19-05-2011. Disponibil: <https://www.europarl.europa.eu/news/ro/headlines/world/20110513S-T019335/un-om-din-sase-nu-are-acces-la-apa-proaspata>